

ŚLĄSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
W CZĘSTOCHOWIE, ISO 9001:2000

42-200 Częstochowa, ul. Ks. Kard. S. Wyszyńskiego 70/126
☎ 34 377 01 00, 34 377 01 01; fax 34 362 04 89
e-mail: sodr@odr.net.pl, www.czwa.odr.net.pl

Oddział w Bielsku-Białej
43-300 Bielsko-Biała, ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
☎ 33 814 45 41, 33 827 34 40; fax 33 814 45 27
e-mail: Bielsko@odr.net.pl

Oddział w Mikołowie
43-190 Mikołów; ul. Gliwicka 85
☎ 32 325 01 40, 32 325 01 50; fax 32 325 01 44
e-mail: Mikolow@odr.net.pl

Działy:

Ekonomiki , Częstochowa	☎ 34 377 01 10
Metodyki, Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw Częstochowa	☎ 34 377 01 14
Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki , Częstochowa	☎ 34 377 01 09
Systemów Produkcji Rolnej, Standardów Jakościowych i Doświadczalnictwa , Mikołów	☎ 32 325 01 56

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego

w Będzinie

42-500 Będzin, ul. Małachowskiego 22, ☎ 32 267 74 35
e-mail: PZDR.Bedzin@odr.net.pl

w Bielsku-Białej

43-300 Bielsko-Biała, ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
☎ 33 814 93 48, e-mail: PZDR.Bielsko@odr.net.pl

w Bieruniu - Lędzinach

43-155 Bieruń ul. Turystyczna 1
☎ 32 326 70 95, e-mail: PZDR.Bierun@odr.net.pl

Cieszynie

43-400 Cieszyn, ul. Kraszewskiego 13, ☎ 33 852 08 94
e-mail: PZDR.Cieszyn@odr.net.pl

w Częstochowie

42-200 Częstochowa, ul. Radomska 2, ☎ 34 362 72 54
e-mail: PZDR.Czestochowa@odr.net.pl

w Gliwicach

44-100 Gliwice, ul. Zygmunta Starego 17, ☎ 32 231 08 24
e-mail: PZDR.Gliwice@odr.net.pl

w Kłobucku

42-100 Kłobuck, ul. Okólna 3, ☎ 34 310 01 00
e-mail: PZDR.Klobuck@odr.net.pl

w Lublińcu

42-700 Lubliniec, Pl. Konrada Mańki 10, ☎ 34 351 30 20
e-mail: PZDR.Lubliniec@odr.net.pl

w Mikołowie

43-190 Mikołów, ul. Gliwicka 85, ☎ 32 325 01 51
e-mail: PZDR.Mikolow@odr.net.pl

w Myszkowie

42-300 Myszków, ul. Pułaskiego 6, ☎ 34 313 71 60-2
e-mail: PZDR.Myszkow@odr.net.pl

w Pszczynie

43-200 Pszczyna, ul. Kopernika 14, ☎ 32 210 33 28
e-mail: PZDR.Pszczyna@odr.net.pl

w Raciborzu

47-400 Racibórz, ul. Ludwika 4, ☎ 32 415 26 10
e-mail: PZDR.Raciborz@odr.net.pl

w Rybniku

44-200 Rybnik, ul. J. F. Białych 7, ☎ 32 423 77 71
e-mail: PZDR.Rybnik@odr.net.pl

w Tarnowskich Górach z siedz. w Nakle Śląskim

42-620 Nakło Śląskie, ul. G. Morcinka 9 a, ☎ 32 285 18 47
e-mail: PZDR.Tarnowskiegory@odr.net.pl

w Wodzisławiu

44-300 Wodzisław, ul. Kubsza 28 c, ☎ 32 455 17 06
e-mail: PZDR.Wodzislaw@odr.net.pl

w Zawierciu

42-400 Zawiercie, ul. Obrońców Poczty Gdańskiej 95
☎ 32 672 87 43, 671 68 26
e-mail: PZDR.Zawiercie@odr.net.pl

w Żywcu

34-300 Żywiec, ul. Batorego 16 (budynek KRUS), ☎ 515 275 903...7
e-mail: PZDR.Zywiec@odr.net.pl

W NUMERZE

str.

Z ŻYCIA ŚODR

Obradował Śląski Zespół PDOiR.....	2
Seminarium zootechniczne z udziałem lekarza weterynarii.....	3
Konferencje dla hodowców i producentów bydła mlecznego w ŚODR.....	4

SPECJALIŚCI RADZĄ

Metody renowacji łąk i pastwisk (cz. II.).....	6
Lista zalecanych odmian do uprawy w woj. śląskim na rok 2013	7
Zalety uprawy owsa nieoplewionego.....	9
Zabieg czyszczący w oziminach.....	10
Nowe obowiązki dla prowadzących obrót materiałem siewnym	11
Budownictwo stajenne.....	13
Bioasekuracja sposobem na ochronę zdrowia w chlewni.....	15

ŚRODOWISKO W KTÓRYM ŻYJEMY

Program „Kawka”.....	16
----------------------	----

NOTOWANIA

ROK W OGRODZIE	20
-----------------------------	----

KĄCIK PSZCZELARSKI

.....	28
-------	----

SYGNAŁY

Konsolidacja grup producentów szansą dalszego rozwoju.....	29
Pakiet 7 Programu rolnośrodowiskowego - nowelizacja.....	31
Owoce w szkole.....	31
Wójt roku 2012.....	32
ARR zaprasza na Targi SIAL China 2013.....	33
Przetwórstwo na poziomie gospodarstwa.....	34
Śląski Wojewódzki Lekarz Weterynarii informuje.....	35
Pasjonaci jeździectwa i hodowli koni.....	37
ARiMR ostrzega przed oszustami.....	38
Konkurs BHP 2013.....	38

KĄCIK GOSPODYNI

Gotowanie z pasją.....	40
Tradycje wielkopostne i wielkanocne oraz potrawy i wypieki.....	41
Pisanki z Jaskrowa.....	45
Cenne składniki odżywcze (cz. II.).....	46
Diżury doradców PZDR - płatności obszarowe 2013.....	47

Przyjmujemy do druku

REKLAMY, OGŁOSZENIA, ARTYKUŁY

SPONSOROWANE - zgodnie z cennikiem.

Drobne ogłoszenia rolników zamieszczamy bezpłatnie.

PRENUMERATĘ można zamówić bezpośrednio

w redakcji lub u doradców.

*Redakcja nie odpowiada za treść reklam, ogłoszeń
i artykułów sponsorowanych. Redakcja zastrzega
sobie prawo do dokonywania skrótów
i przetwarzania materiałów prasowych.*

ADRES WYDAWCY I REDAKCJI

ŚLĄSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO, ODDZIAŁ W MIKOŁOWIE
ul. Gliwicka 85, 43-190 Mikołów, skr. poczt. 85, ☎ 32 325 01 41, 32 325 01 57
e-mail: M.Hankiewicz@odr.net.pl; B.Pieter@odr.net.pl

REDAKCJA

Maurycy Hankiewicz – redaktor naczelny, Barbara Gąsiorowska
Skład komputerowy: Bernadeta Pieter, Karina Kwaśniewska
Fot. na okładce – A. Bednarczyk

ŚODR, nr 3/2013

MARZEC W PASIECE

Wielkie to mzoły, nim miód zbiorą pszczoły

W marcu niemal w całym kraju kończy się okres zimowania pszczół. Czas od pierwszego wiosennego oblotu do zakwitnięcia pierwszych drzew sadowniczych, to najtrudniejszy okres do przetrwania w całorocznym życiu rodziny pszczelej.

W tym czasie należy zadbać o to aby pszczoły miały dobrze ocieplone, dopasowane do siły rodziny gniazdo, dostateczną ilość pokarmu (węglowodanowego i białkowego) oraz ułatwiony dostęp do wody i spokój. W okresie tym matki rozpoczynają intensywne czerwienie i jeśli zapewnione są wyżej wymienione czynniki, ułatwione jest utrzymanie odpowiedniej temperatury w miejscu wychowu czerwiu.

W dniu oblotu, w małej pasiece, można dokonać pobieżnego przeglądu wszystkich rodzin. W pasiece dużej, z konieczności przegląd przeciąga się na najbliższe, ciepłe dni, gdy temperatura wynosi 15 stopni C w cieniu. Przegląd ma na celu uzyskanie pełnego obrazu rodziny pszczelej po zimowli. Podczas jego przeprowadzania nie należy rozbiierać całego gniazda i wyjmować wszystkich ramek z czerwiem, aby go nadmiernie nie oziębic.

W czasie tego zabiegu zwracamy uwagę na siłę rodziny, którą określa się na podstawie ilości obsiadanych przez pszczoły plastrów gniazdowych. Plastry nie obsiadane, wycofuje się z gniazda i ustawia za zatworem i matką, nie sięgającymi dna ula, skąd pszczoły będą mogły stopniowo wybierać pokarm. Korzystniejsze jest w tym czasie utrzymanie ciasnych gniazd – stwarzają one lepsze warunki cieplne dla rozwoju rodziny. Przy obszernych gniazdach, które są następstwem ubytku pszczół zimowych oraz nawrotów chłodu, może nastąpić zahamowanie czerwienia, a nawet zaziębienie czerwiu, co może mieć zasadniczy wpływ na występowanie grzybicy otorbielakowej.

Obecność i jakość matki. Stwierdzenie w rodzinie wszystkich stadiów rozwojowych czerwiu, świadczy o obecności pełnowartościowej matki. W przypadku braku czerwiu ustalić przyczynę. Sprawdzić obecność matki. Może być tak, że matka jeszcze nie rozpoczęła czerwienia, na co ma wpływ rasa i linia pszczół. Obecność czerwiu trutowego jest oznaką strutowienia matki. Rozstrzelony, garbaty czerw trutowy wskazuje na obecność trutowek. Ratowanie rodzin z trutowkami jest często nieopłacalne, lepiej je zlikwidować.

Podczas przeglądu dokonujemy też oceny ilości i jakości pokarmu. W tym czasie powinny znajdować się w rodzinie 2 plastry pierzgi wypełnionej do 1/3 komórek i umieszczone nie dalej niż 7 cm od czerwiu. Niezbędna jest woda (w marcu dziennie zapotrzebowanie wynosi ok.

50 g na rodzinę), pokarmu węglowodanowego powinno być w ulu ok 5 kg, jest to tak zwany „żelazny zapas”.

Brak pokarmu można uzupełnić poprzez dodanie ogrzanego plastra z zapasem. Można też podkarmić pszczoły ciepłym syropem małymi dawkami. Nie należy tego jednak robić w zimne dni, gdyż niepotrzebnie pobudza się je do aktywnego lotu. Można również zastosować podkarmianie ciastem miodowo – cukrowym, sporządzonym z 1 kg cukru pudru i ok. 30 dkg miodu.

Zdarza się też tak, że rodziny były przekarmione jesienią i pozostają na wiosnę nadmierne ilości zapasów w górnych częściach plastrów, a więc w miejscach najbardziej odpowiednich do wychowu czerwiu. W takiej sytuacji, aby stworzyć matce miejsce do składania jajeczek - w przypadku uli korpusowych należy zamienić korpusy tak, aby matka znalazła się w korpusie górnym a pokarm w korpusie dolnym. W ulach leżakach można dokonać wymiany plastrów pełnych na częściowo zapełnione pokarmem.

Wszystkie rodziny słabe, nie rokujące dojścia do siły na czas występujących w danej okolicy ważniejszych pożytków należy łączyć, ale tylko z rodzinami przeznaczonymi do łączenia między sobą (nie należy łączyć rodzin zdrowych z chorymi). W ulach z osypanymi rodzinami zamyka się wyloty, aby później wycofać je z pasieczyska, uporządkować i oczyścić. Po skończonym przeglądzie, rodzinom słabym należy zmniejszyć wyloty.

Podczas przeglądu ocenia się również stan zdrowotności. W pasiekach silnie porażonych jesienią warrozą, zaleca się dla ratowania rodzin pszczelich, wykonać zabieg zwalczania roztocza na wiosnę przed pierwszym pożytkiem towarowym. Należy pamiętać, by preparatów warrozbójczych nie stosować w okresie produkcji miodu konsumpcyjnego.

Szerszeń i pszczoła

*„Próżne twoje zabiegi, próżne twe mzoły –
Rzekł gnuśny szerszeń do pszczoły –
Daremnie z takim trudem napełniasz spichlerze,
Wpadnie człowiek niewdzięczny i wszystko zabierze”.
„Pracując nie pytam się, czy komu, czy sobie.
Praca mnie uszczęśliwia i dlatego robię”*

(S. Jachowicz)

Barbara Czarnańska
ŚODR w Częstochowie